

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΜΠΑΔΑ

ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ

Διδασκαλία

Προπτυχιακά (Διδασκόμενα κατά την τελευταία τετραετία)

Τα μαθήματα με αστερίσκο(*) διδάσκονται κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος

ΛΑΟ 455 ΥΛΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (18ος - 20ός αιώνας) (*) : Χειμερινό εξάμηνο

**Το μάθημα με τον ίδιο κωδικό διδάχθηκε παλαιότερα και με τον τίτλο:
Καθημερινή ζωή και κουλτούρα στην παραδοσιακή κοινωνία**

Ο Υλικός Πολιτισμός ως αντικείμενο έρευνας της λαογραφίας, της Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας. Επισκόπηση της έρευνας. Επιταχύνσεις και καθυστερήσεις της. Επισκόπηση των θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων του αντικειμένου. Η πρόταση της ιστορικής εθνογραφίας. Η πρόταση της διεπιστημονικής προσέγγισης. Όψεις της ιστορίας της καθημερινότητας ζωής και του υλικού πολιτισμού στην παραδοσιακή κοινωνία: Τροφές και ποτά, το ντύσιμο, η κοινωνική οργάνωση και λειτουργία του ιδιωτικού και δημόσιου χώρου, οι χώροι κοινωνικών συναθροίσεων στην πόλη και στο χωριό (19^{ος} – 20 αι.). Τα πράγματα Εμείς/Κι εμείς, Εμείς και οι άλλοι. Ο υλικός πολιτισμός ως τρόπος επικοινωνίας, ως υλική μνήμη και πεδίο δράσης που συμμετέχει στη διαδικασία συγκρότησης των εθνικών, τοπικών θρησκευτικών, πολιτισμικών ταυτοτήτων. Η πολιτιστική βιογραφία των αντικειμένων. Ο υλικός πολιτισμός του παρελθόντος, τα Λαογραφικά Μουσεία.

ΛΑΟ 491 Η ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ(*): Θερινό εξάμηνο

Περί του λαϊκού πολιτισμού. Ο λαϊκός πολιτισμός ως πολιτισμός του αγροτικού κόσμου. Κριτική παρουσίαση των όρων καθυστέρησης της έρευνας των αστικών κέντρων. Η ερευνητική είσοδος της Λαογραφίας στον αστικό χώρο: Θέματα, θεωρίες και μέθοδοι προσέγγισης του νέου πεδίου έρευνας. Πρώτες προσεγγίσεις: Οι εσωτερικοί μετανάστες στην πόλη, τα δίκτυα κοινωνικών σχέσεων και εντάξεων. Το αγροτοαστικό συνεχές και το αντίθετο στην νεοελληνική του εκδοχή. Οι φαντασιακές κοινότητες. Οι πολιτισμικές εκφράσεις του λαϊκού στην πόλη: ρεμπέτικο, Καραγκιόζης, λαϊκό τραγούδι. Η ανίχνευση της ιστορικότητας της κοινωνικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας των αστικών κέντρων (18^{ος} αι. – 20^{ος} αι.). Η κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση του αστικού τόπου και τοπίου. Διαδικασίες μετάβασης και μετατοπίσεων. Επαγγέλματα, υποτιμημένα και μη εργασία στην πόλη, στη βάση του φύλου, ηλικίας, κοινωνικής τάξης, εθνότητας, πολιτισμοί, πολιτισμικές ταυτότητες και ετερότητες στη σύγχρονη πόλη. Εντάξεις και αποκλεισμοί. Τα κοινωνικά φύλα στην πόλη. Μετανάστες/στρίες στην πόλη, Μνήμη και μνημονικοί Τόποι: μνημεία, αγάλματα, σημασίες και νοσηματοδοτήσεις τους.

ΛΑΟ 500 ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ (*)

Υπό τον ίδιο κωδικό το μάθημα διδάχθηκε και υπό τον τίτλο :Λαϊκή μνήμη. προφορικές πηγές και ανάλυση πολιτισμικών ταυτοτήτων.

Η επιστήμη της Λαογραφίας και το αντικείμενό της. Η μελέτη του συλλογικών όψεων της προφορικής παράδοσης και της μνήμης από την πλευρά της κλασσικής λαογραφίας. Η απουσία αναφοράς στο κοινωνικό και ιστορικό υποκείμενο δράσης.

Η μελέτη του κόσμου της προφορικότητας: Η σύγκλιση των επιστημών της Λαογραφίας με την Ιστορία, και την Ανθρωπολογία. Η ανακάλυψη του προφορικού λόγου και της προφορικής μνήμης από την ιστορία. Η μνήμη ως *ο καταλύτης* για την ευρύτερη διεπιστημονική σύγκλιση «στο επίπεδο του αντικειμένου». Η θεώρηση της ατομικής/συλλογικής μνήμης. Το παρόν του παρελθόντος. Η παράδοση ως δομή και ως διαδικασία. Η παράδοση στη διαδικασία συγκρότησης συλλογικών, πολιτισμικών κλπ ταυτοτήτων.

Η προφορική Ιστορία, ως μεθοδολογικό εργαλείο έρευνας και ως εκ των έσω ερμηνεία της Ιστορίας και της κοινωνικής αλλαγής.

Η καταγραφή και ανάλυση της βιωμένης εμπειρίας και μνήμης. Οι τεχνικές της συνέντευξης και των ιστοριών Ζωής. Παραδείγματα εφαρμογής: Η μελέτη της κοινότητας, της οικογένειας, της γυναίκας, των κοινωνικών ομάδων, των μειονοτήτων κ.λπ. Μέσα επίσης από την μελέτη και την ανάλυση των προφορικών πηγών και κυρίως των στερεότυπων που εντοπίζονται στις υποκειμενικές αυτό-αναπαραστάσεις των ιστοριών ζωής αναζητούνται οι αναπαραστάσεις των σταθερών ταυτοτήτων (φύλο, τάξη, εθνότητα κλπ).

ΛΑΟ 492 ΤΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ-ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ. ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ(*): Χειμερινό εξάμηνο.

Η Ιστορία του Μουσείου. Το Μουσείο ως πολιτισμικός και πολιτιστικός θεσμός. Ως τόπος αναπαραστάσεων της ιστορίας και της συλλογικής μνήμης. Διαδικασίες κατασκευής και παραγωγής τους. Ιδεολογικές συνιστώσες του και οι σχέσεις εξουσίας. Κριτική θεώρηση της θεωρίας και της μεθόδου έκθεσης του υλικού. Το Μουσείο ως τόπος τεκμηρίωσης του ιστορικού παρελθόντος ή ως πρακτική πολιτισμικού αυτοπροσδιορισμού: οι τρόποι συλλογής, συντήρησης και έκθεσης της πολιτισμικής δημιουργίας στο Λαογραφικό/ Εθνογραφικό Μουσείο. Η μελέτη του άλλου. Η πρακτική και η ρητορική συγκρότησης της πολιτισμικής ταυτότητας των ομάδων, των τάξεων, της εθνότητας. Τα Λαογραφικά/ Εθνογραφικά Μουσεία στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Η πολιτισμική τους σημασία. Ο ρόλος των Λαογραφικών Μουσείων στα πλαίσια της ενωμένης Ευρώπης: α) Προς μια ταυτότητα των περιφερειών; Μέθοδος και στόχοι οργάνωσης ενός τοπικού λαογραφικού/ εθνογραφικού μουσείου. β) Προς μια κοινή πολιτισμική κληρονομιά; Οργάνωση και λειτουργία ενός σύγχρονου Εθνογραφικού Μουσείου. Θεσμικό πλαίσιο. Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής καταγραφής και τεκμηρίωσης του υλικού των Μουσείων. Η διασύνδεση των Μουσείων και η μακριά πληροφόρηση και γνώση. Η Μουσειολογία στην Ελλάδα. Μουσειολογικά προγράμματα. Η ιδεολογία της εκπαίδευσης στο ελληνικό Λαογραφικό και Εθνογραφικό Μουσείο. Χάραξη εκπαιδευτικής πολιτικής. Εκπαιδευτικά προγράμματα των Μουσείων. Εργαστήρια

και άλλες δραστηριότητες. Η προφορική ιστορία και το Λαογραφικό Μουσείο. Τα Μουσεία των Πανεπιστημίων. Πραγματικότητες, στόχοι και προοπτικές. Θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας τους. Η διεθνής και ελληνική εμπειρία.

ΛΑΟ 494 ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η αγροτική κοινωνία και ο πολιτισμός ως αντικείμενα μελέτης της Λαογραφίας και άλλων Κοινωνικών Επιστημών. Θεωρίες και Μέθοδοι προσέγγισης.

Από τον πολιτισμό της προβιομηχανικής κοινωνίας στην κατασκευή του λαϊκού = εθνικού πολιτισμού.

Τα αίτια καθυστέρησης της κοινωνικής έρευνας στην Ελλάδα. Η επιστημονική πορεία για τη γνώση της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας Προς την ανίχνευση της ιστορικότητας του πολιτισμού της αγροτικής κοινωνίας.

Παραδοσιακές δομές και διαδικασίες μετάβασης της αγροτικής κοινωνίας και του πολιτισμού (18ος-20ός αιώνας).

Η μικροκοινωνία του χωριού ή η ευρύτερη χωρική ενότητα: εσωτερική οργάνωση, οικονομικές, κοινωνικές και διαπροσωπικές σχέσεις, οικογένεια, σχέσεις των φύλων, τρόπος ζωής, κοινωνική συμπεριφορά, κοσμοθεωρία κ.λ.π.

Ο αγροτικός κόσμος και οι λογικές της ενσωμάτωσης.

Η αγροτική έξοδος και οι διαδικασίες ένταξης στην ευρύτερη κοινωνία

Οι τοπικές πολιτιστικές ταυτότητες. Η διαχείριση της παράδοσης και της μνήμης. Οι φαντασιακές κοινότητες. Η δράση των τελευταίων στις πραγματικές μικροκοινωνίες.

Η αγροτική και περιφερειακή πολιτική της ανάπτυξης και οι τοπικές κοινωνίες.

Η πολιτισμική ταυτότητα ως συνιστώσα της βιώσιμης ανάπτυξης και της ομαλής ένταξης στις διαδικασίες του εκσυγχρονισμού.

ΛΑΟ 474 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εισαγωγικά σχολιάζεται ο περιορισμένος λόγος της Λαογραφίας για την κοινωνική υπόσταση της γυναίκας στην παραδοσιακή κοινωνία, παρουσιάζεται η ανθρωπολογική-δομολειτουργική κυρίως θεώρηση του γυναικείου ζητήματος και σκιαγραφείται η εξέλιξη της έρευνας στην ελληνική κυρίως Εθνογραφία. Στη συνέχεια συζητείται η προβληματική που επιχειρεί να συνθέσει την ιστορία των γυναικών: Αυτή η προσέγγιση επιχειρεί την κατάρριψη του αντρικού λόγου για τις γυναίκες και την υπέρβαση της «ένδειας γεγονότων» σχετικά με τη ζωή των ίδιων των γυναικών. Τέλος παρουσιάζονται, μέσα από το διαμεσολαβημένο λόγο για τις γυναίκες, οι ποικίλες πολιτιστικές απεικονίσεις των γυναικών στην Ελλάδα, ενώ παράλληλα επιχειρείται η ανίχνευση της ίδιας της κοινωνικής τους ιστορίας.